

MOTIVATION IN EDUCATION: CHALLENGES AND DIFFERENT PERSPECTIVES IN RESEARCH

Nataša Lalić-Vučetić, Biljana Bodroški Spariosu & Zvonimir Komar (2023). *Motivation in Education: Challenges and Different Perspectives in Research*. Belgrade: Institute for Educational Research, Institute of Instructional and School Development, Alpen-Adria-Universität Klagenfurt, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, 24 cm, 287 str.

Као резултат сарадње Института за педагошка истраживања из Београда са Универзитетом Клагенфурт из Аустрије (Alpen-Adria-Universität, Klagenfurt) и Филозофским факултетом Свеучилишта у Загребу из Хрватске недавно је објављена научна монографија *Motivation in Education: Challenges and Different Perspectives in Research* (Мотивација у образовању: изазови и различите перспективе у истраживању), чији су уредници Наташа Лалић-Вучетић, Биљана Бодрошки Спарииосу и Звонимир Комар. Иако је мотивација у образовању одувек побуђивала пажњу академске и стручне јавности и представљала важно истраживачко питање у области педагошке и психолошке науке, чини се да је данас, у ери дигиталних технологија и изазова које носи савремено друштво, питање развијања и неговања мотивације у образовању додатно актуализовано и да представља велики изазов за практичаре, истраживаче и креаторе образовних политика. Мотивација у образовању је у овој монографији третирана управо онако како сложеност ове проблематике и захтева – интердисциплинарно и мултидисциплинарно, са аспекта разноврсних теоријских приступа и схватања, на различитим нивоима образовања и из перспективе различитих актера у образовању.

Монографија *Motivation in Education: Challenges and Different Perspectives in Research* (Мотивација у образовању: изазови и различите перспективе у истраживању) садржи тринаест прилога, чији су аутори истакнуте и цењене личности у овој области. Радови обухваћени овом публикацијом разноврсни су у погледу тематског садржаја, дисциплинарне оријентације и методолошког приступа, што омогућава целовитије и обухватније сагледавање различитих аспеката проучаваног феномена. Аутори позвани да приложе поглавље за ову монографију имали су слободу избора у вези са питањима и проблемима на

која ће се усмерити у разматрању мотивације у образовању, те ова публикација пружа увид не само у индивидуалне истраживачке афинитете, већ нуди и преглед актуелних испитивања у овој области.

У прва три поглавља стављен је акценат на сагледавање проблема мотивације из педагошке перспективе и са становишта педагошке теорије образовања. У прилогу Марка Палекчића разматра се педагошки приступ мотивацији у контексту образовних реформи и емпиријских студија мотивације на различитим нивоима образовања. Разматрајући теоријске, емпиријске и практичне аспекте овог приступа, аутор указује на потребу за ослањањем на изворно педагошке теорије образовања и дубљу анализу кључних педагошких појмова из тог угла. У раду Звонимира Комара се такође истиче значај педагошког начина размишљања у сагледавању питања из домена образовања, што аутор и показује посматрајући проблем интересовања из угла педагошке теорије, која своје изворе налази у филозофском наслеђу и у оквиру филозофских оквира размишљања о образовању. Биљана Бодрошки Спариосу у свом прилогу разматра педагошке импликације које произлазе из све снажнијег уписа економске агенде на образовну политику у високом образовању. Ауторка истиче да се, с једне стране, занемарује интринзична вредност образовања, мултидимензионалност и комплексност мотивације у високом образовању, а да се, с друге стране, студенти третирају као рационални корисници образовних услуга, те се фокус ставља на задовољавање њихових потреба, а не на педагошки вредан садржај.

Наредних седам поглавља пружа богат и систематичан преглед најзначајнијих теоријских схватања о мотивацији и актуелних емпиријских истраживања у овој области. Рад који су припремиле Бо Зу и Хелен Патрик посвећен је анализи карактеристика и значаја мотивације и емоција наставника у процесу наставе, као и методолошким изазовима у истраживању ових конструката. Дате су препоруке за будућа истраживања с тим у вези, с посебним освртом на сагледавање промена до којих долази у погледу мотивације и емоција наставника и фактора који на то утичу. Полазећи од значаја мотивационих уверења родитеља на постигнућа ученика, њихову мотивацију, ангажовање и учење, Елефтерија Н. Гонида у свом раду разматра импликације различитих теоријских поставки о мотивацији у контексту породице, посебно у домену родитељских уверења о успеху/неуспеху у школи и укључивања родитеља у образовање своје деце. Указује се на значај конзистентности између мотивационих уверења наставника и родитеља и на успостављање успешне сарадње између породице и школе. У прилогу Славице Шевкушић дискутује се улози и значају кооперативног учења за подстицање мотивације за учење код ученика. Ауторка пажњу усмерава на анализу механизма путем којих социјална компетенција и вршњачка интеракција доприносе мотивацији ученика, на разматрање структурних компонената кооперативног приступа, као и на преглед

емпиријских налаза о ефектима кооперативног учења на мотивацију ученика. У раду Љиљане Б. Ларазевић разматрају се узроци и последице досаде коју ученици осећају у школи, а посебно њен негативан утицај на мотивацију ученика и исходе учења. Закључује се да је за креирање превентивних и интервентних стратегија усмерених на смањивање досаде ученика потребна чвршћа сарадња између истраживача и практичара. Рад Наташе Лалић-Вучетић нуди детаљан аналитички преглед теоријских приступа и емпиријских налаза о мотивацији ученика, с посебним освртом на важност разумевања и подршке наставника у развоју мотивације ученика у настави. На основу резултата бројних истраживања ауторка издваја кључне варијабле и смернице за унапређивање наставне праксе које се односе на важне дидактичко-методичке тачке ослоња за развијање и неговање мотивације у школи. Душанка Лазаревић је аутор прилога у коме се, на основу систематског прегледа истраживања о мотивацији објављених у српским научним часописима у периоду од 2000. до 2020. године, идентификују методолошки приступи и проблеми у проучавању ове проблематике. Иако је установљено да се број истраживања у овој области повећава, констатије се да би било добро да се прошире истраживачка питања, пре свега у погледу интервентних програма усмерених на подстицање мотивације ученика, као и да би требало да постоји већа теоријска и методолошка разноликост у будућим истраживањима. Џихјун Ли и Лазар Станков у свом тексту дају систематичан преглед мотивационих конструката проистеклих из различитих теорија мотивације, који су коришћени у међународном испитивању ученичких постигнућа PISA, у периоду од 2000. до 2018. године. Аутори констатију да су теорије мотивације знатно развијеније у односу на оно што PISA истраживање садржи као мотивационе конструкте.

Последња три поглавља, која се односе на приказ резултата обављених емпиријских истраживања, пружају веома значајан допринос разумевању мотивације у образовању. Флориан Х. Милер аутор је рада у коме је испитиван квалитет и квантитет мотивације за учење математике и природних наука (енг. STEM) на средњошколском нивоу. Студија идентификује четири кластера мотивационих профила ученика и показује да је задовољавање основних психолошких потреба кључно у STEM настави како би се повећала мотивација ученика у овој области. Јелена Радишић и Франциско Пиксото у свом прилогу презентују резултате истраживања о мотивационим профилима ученика основних школа према математици у три земље – Норвешкој, Португалији и Србији и констатију да цена труда као вредност игра значајну улогу у разликовању мотивационих профила ученика. Катре Кикас, Али Лејен и Криста Ујбу аутори су рада у коме се износе налази истраживања о мотивацији естонских ученика за учење математике у основној школи, као и о односу између мотивације ученика за учење математике и активности родитеља којим се подржава тај процес. На основу утврђене повезаности између родитељских пракси код куће и

мотивације ученика указује се на важност постојања подржавајућег окружења, како би се унапредила мотивација ученика за учење математике.

Ова публикација несумњиво нуди обухватан преглед кључних питања и проблема у проучавању и разумевању мотивације у образовању. При томе, у фокусу су различите теоријске поставке о мотивацији, различите перспективе истраживача у проучавању овог феномена, као и различити образовни контексти у којима се он истражује. Вредност ове монографије препознаје се и у чињеници да је свој допринос њеном настајању дало укупно осамнаест истраживача са универзитета и из научних института из различитих делова света. С правом се може претпоставити да ће ова монографија бити корисна свима који су заинтересовани за теорију и праксу васпитнообразовног рада – истраживачима различитих профила, креаторима образовних политика, практичарима и студентима. Такође, може се очекивати и да ће некима бити инспиративна за даље проучавање увек актуелног проблема мотивације у образовању. Представљена монографија *Motivation in Education: Challenges and Different Perspectives in Research* (Мотивација у образовању: изазови и различите перспективе у истраживању) пружа низ могућности за померање фокуса „ка широј научној перспективи” која треба да омогући разумевање динамичке природе мотивације и образовног контекста, као и да одговори на бројна питања и проблеме како у образовној пракси, тако и у будућим истраживањима.

Вера Спасеновић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет